УДК 378.091.33:62]:001.89
DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.308667

Марина Гриньова, *доктор педагогічних наук, професор,*
член-кореспондент НАПН України, ректор
Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
Ольга Титаренко, *кандидат сільськогосподарських наук, доцент*
кафедри теорії і методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБКИ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ “НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У ГАЛУЗІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ”

У статті розглянуто концептуальні підходи до розробки навчально-методичного забезпечення дисципліни “Науково-дослідницька діяльність у галузі технологічної освіти”. Виявлено основні виклики та перспективи, з якими стикаються заклади освіти під час інтеграції новітніх технологічних рішень у процес навчання. Окреслено ключові аспекти, необхідні для ефективного залучення студентів до наукових досліджень у технологічній сфері, зокрема, розвиток критичного мислення, аналітичних здібностей та вміння застосовувати теоретичні знання на практиці.

Аналіз підходів до викладання показав, що значну роль відіграє створення мотиваційного середовища, яке стимулює наукову ініціативу та самостійність студентів. Було визначено, що сучасні освітні технології можуть значно підвищити ефективність навчального процесу, якщо їх правильно інтегрувати в курс. Також було з’ясовано, що систематичне включення практичних занять та реальних наукових проєктів забезпечує краще розуміння предмету та сприяє застосуванню здобутих знань у майбутній професійній діяльності.

Ключові слова: *науково-дослідницька діяльність; технологічна освіта; навчально-методичне забезпечення; методологія наукових досліджень; розвиток навичок дослідження.*

Літ. 10.

Maryna Hrynyova, *Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,*
Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine,
Rector of Poltava Volodymyr Korolenko National Pedagogical University
Olga Tytarenko, *Ph.D. (Agricultural Sciences), Associate Professor of the*
Theory and Methodology of Technological Education Department,
Poltava Volodymyr Korolenko National Pedagogical University

CONCEPTUAL APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL AND METHODOLOGICAL PROVISION OF THE DISCIPLINE “SCIENTIFIC RESEARCH ACTIVITIES IN THE FIELD OF TECHNOLOGICAL EDUCATION”

The article discusses the conceptual approaches to the development of educational and methodological support for the discipline “Research activity in the field of technological education”. The article reveals the main challenges and prospects that educational institutions face during the integration of the latest technological solutions into the learning process. The key aspects necessary for the effective involvement of students in scientific research in the technological field are outlined, in particular, the development of critical thinking, analytical abilities and the ability to apply theoretical knowledge in practice.

The analysis of approaches to teaching showed that the creation of a motivational environment that stimulates scientific initiative and independence of students plays a significant role. It was determined that modern educational technologies can significantly increase the effectiveness of the educational process if they are properly integrated into the course. It was also found that the systematic inclusion of practical classes and real scientific projects provides a better understanding of the subject and promotes the application of acquired knowledge in future professional activities.

Based on the research, the theoretical foundations and conceptual frameworks necessary for the development of the discipline “Research activity in the field of technological education” were determined. The central aspect of the analysis was the need to ensure deep integration between technological innovations and pedagogical strategies. It was found that a thorough theoretical justification of teaching methods and scientific activity can significantly increase the effectiveness of teaching and assimilation of the material by students. In particular, it is important to develop theoretical models that take into account the dynamics of technological changes and the possibilities of their application in the educational context. To support theoretically based teaching methods, a discipline was developed aimed at integrating technological innovations into the structure of higher education, which allows students not only to acquire relevant knowledge but also to develop critical thinking and independent research skills. The final part of the article emphasizes the importance of further theoretical research, which will allow a deeper understanding of the relationships between technological

© М. Гриньова,
О. Титаренко, 2024

innovations and teaching methods, and also formulates the need for a theoretical understanding of the results of the application of the latest technologies in the field of technological education.

Keywords: *scientific research activity; technological education; educational and methodological support; methodology of scientific research; development of research skills.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку освітньої парадигми, зокрема в контексті дисципліни “Науково-дослідницька діяльність у галузі технологічної освіти”, виникає важливість адаптації та концептуалізації навчально-методичного забезпечення. Зазначена дисципліна відіграє ключову роль у формуванні здатності студентів до самостійної наукової та дослідницької роботи, що є невід’ємною частиною професійного розвитку в галузі технологічної освіти.

Сучасне суспільство висуває нові вимоги до шкільної освіти, зокрема до ролі індивіда як активного учасника власного розвитку та розвитку громади. Це вимагає підготовки особистості, яка може самостійно планувати діяльність, приймати етично виважені рішення, впроваджувати інноваційні підходи та відповідати за кінцеві результати своєї праці. Такий підхід до освіти передбачає оновлення навчальних програм з акцентом на ключові компетенції, що сприятимуть швидкій адаптації випускників до змін у технологічному і соціальному середовищі.

Для забезпечення ефективної науково-дослідницької діяльності важливим є впровадження сучасних педагогічних методик та інформаційних технологій, які сприятимуть активізації творчого потенціалу студентів, підвищенню мотивації і ефективності навчального процесу. Використання таких підходів допомагає студентам не тільки набувати необхідні знання, але й розвивати вміння критично мислити, аналізувати наукову інформацію, застосовувати її для виконання специфічних завдань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В області науково-дослідницької діяльності у галузі технологічної освіти значний акцент робиться на розробці методичного забезпечення, яке сприяє формуванню необхідних компетенцій для виконання якісних наукових досліджень. Ці підходи знаходять своє відображення в працях видатних науковців, таких як А. Альбрехт, К. Баханова, Л. Задорожна, В. Голобородько, Т. Кудрявцев, І. Лернер, О. Матюшкін, М. Махмутов, В. Паламарчук, О. Пометун, С. Сєрова, Г. Фрейман. Їхні дослідження розкривають роль дослідницької діяльності в процесі становлення особистості та визначають основні способи її організації в освітньому середовищі.

Ці науковці акцентують на необхідності інтеграції проблемно-пошукових методів і творчо-розвивальних технологій в освітній процес, що веде до зміцнення критичного мислення, аналітичних здібностей і творчих потенціалів студентів. Використання цих методик сприяє глибокому засвоєнню знань та їх активному застосуванню у практичній діяльності, що є важливим для адаптації випускників до динамічно змінюваних умов сучасної професійної діяльності.

У контексті розробки навчально-методичного забезпечення для дисципліни “Науково-дослідницька діяльність у галузі технологічної освіти”, значний внесок зробили науковці, які акцентують на важливості інтеграції проблемно-орієнтованих методів в освітній процес. Так, учені (К. Баханова, Л. Задорожна, В. Голобородько) досліджують вплив дослідницької діяльності на розвиток критичного мислення і навчальні компетенції студентів. Їхні роботи забезпечують методологічну основу для формування ефективних навчальних стратегій, які стимулюють науковий пошук та інноваційний розвиток учнів.

Такі підходи відіграють ключову роль у підготовці студентів до виконання складних технологічних завдань, вимагаючи від них не тільки теоретичних знань, але й практичних умінь застосовувати ці знання в реальних умовах. Завдяки такій інтеграції, навчальний процес стає більш динамічним й адаптованим до потреб сучасного технологічного суспільства.

Мета й завдання статті полягає у виявленні та систематизації ефективних стратегій для поліпшення освітнього процесу.

Результати дослідження. У контексті глобальних змін в інформаційному та комунікаційному просторах сучасного суспільства виникає необхідність адаптації змістовних, методичних і технологічних аспектів освіти. Важливим аспектом є перегляд ціннісних пріоритетів та розвиток нових педагогічних технологій, зокрема в дисципліні “Науково-дослідницька діяльність у галузі технологічної освіти”. Сучасна освіта повинна фокусуватися на формуванні креативності, комунікабельності, логічного мислення та відповідальності, що є критично важливими для професійного успіху й особистісної самореалізації [4].

Традиційні освітні системи часто не в змозі ефективно розвивати творчі здібності учнів, тому існує потреба у впровадженні новітніх освітніх технологій, які базуються на принципах дослідницького навчання. Центральним елементом такого підходу є принцип проблемності, який відіграє ключову роль у сучасних метатехнологіях соціальної політики та в освітніх методиках, спрямованих

на формування компетентностей у різних галузях знань.

Завдання сучасної освіти – не просто передача знань, але й формування у студентів готовності до творчої діяльності й адаптації до непередбачуваних змін, що вимагає глибокого переосмислення традиційних підходів та розробки нових методичних рішень. Впровадження дослідницької діяльності як в основний освітній процес, так і в позаурочний час, відкриває нові можливості для становлення особистості, здатної до самостійного отримання і застосування знань [6].

Залучення студентів до дослідницької діяльності в рамках дисципліни “Науково-дослідницька діяльність у галузі технологічної освіти” відіграє ключову роль у розв’язанні комплексу освітніх завдань, таких як індивідуальний підхід, рівнева диференціація, формування мотивації та професійна орієнтація студентів. В умовах глобалізації та швидких змін інформаційних потоків, розробка інноваційних освітніх концепцій, заснованих на дослідницькому підході, стає необхідною для підвищення конкурентоспроможності країни і її громадян.

Сучасний світ вимагає від освітніх систем не лише надання знань, але й формування у студентів здатності до їх творчого використання у практичних задачах, що відкриває шляхи до інноваційного розвитку. Це вимагає розробки та впровадження нових педагогічних технологій, які би сприяли розвитку дослідницьких компетенцій. У цьому контексті особливого значення набуває дослідницький стиль навчання, який дозволяє студентам не просто володіти інформацією, але й активно її застосовувати для розв’язання складних і змінних завдань. Такий підхід, зафіксований у сучасних педагогічних практиках, засвідчує значення дослідницького навчання як фундаменту для підготовки кваліфікованих та інноваційних фахівців, готових до роботи у новій ері інформаційного суспільства.

У сучасних умовах інформаційного суспільства важливість оволодіння знаннями поступається місцем формуванню у студентів умінь та бажання до неперервного навчання, розвитку потреби в самоосвіті на всіх етапах життєвого шляху. Така парадигма набуває особливої актуальності в контексті викладання дисципліни “Науково-дослідницька діяльність у галузі технологічної освіти”, де акцент робиться не стільки на передачі інформації, скільки на розвитку критичного мислення, аналітичних здібностей та здатності до інновацій [10, 70].

Сучасна освіта має переорієнтуватися з традиційного інформаційного насичення на формування ключових, галузевих і предметних компетенцій, які дозволять студентам не тільки адаптуватися до змінних умов професійного середовища, але й активно їх формувати. Організація дослідницької діяльності в навчальному процесі є одним із ефективних способів досягнення цієї мети. Саме через неї студенти не тільки відкривають нове знання, але й розкривають нові особистісні можливості, що сприяє формуванню позитивної самооцінки, впевненості у власних силах і почуття задоволеності досягнутими успіхами.

Такий підхід, інтегрований в освітню стратегію, відкриває широкі можливості для підготовки студентів до активної участі в динамічному та непередбачуваному світі XXI ст., де здатність до швидкої адаптації та інновацій стає вирішальним фактором успіху.

У рамках концептуального підходу до розробки навчально-методичного забезпечення дисципліни “Науково-дослідницька діяльність у галузі технологічної освіти” важливим є чітке визначення ключових понять, які лежать в основі теоретичної та практичної структури курсу. Центральними поняттями в нашому дослідженні є “діяльність”, “дослідницька діяльність”, “дослідницьке навчання”, “дослідницька технологія навчання”, “дослідницькі уміння” та “профільне навчання” [1, 30].

Традиційна дидактика, яка переважно спрямована на формування знань, умінь і навичок, використовує для оцінювання навчальних досягнень студентів в основному зовнішні методи контролю, такі як тести та контрольні роботи. Однак сучасний освітній процес вимагає більш глибокого розуміння діяльності, що не обмежується лише засвоєнням знань, але й включає мотиваційні, оцінні та інші комплексні аспекти навчання.

У цьому контексті діяльність розглядається як багатовимірний процес, який включає не тільки передачу інформації, але й розвиток здатності студентів аналізувати, оцінювати, створювати нове знання через дослідницькі методи. Особливо це стосується дослідницького навчання, яке спрямоване на розвиток вмінь і навичок, необхідних для проведення наукових досліджень та розробки технологічних інновацій. Такий підхід вимагає інтеграції різноманітних дидактичних стратегій, зокрема використання дослідницьких технологій навчання, які підтримують активне й креативне залучення студентів у навчальний процес [8].

Отже, визначення і глибоке розуміння вказаних понять у контексті дисципліни є фундаментальними для ефективного планування курсу, спрямованого на формування сучасних професіоналів, здатних до наукового аналізу та інноваційної діяльності у галузі технологічної освіти.

У рамках концептуалізації навчально-методичного забезпечення для дисципліни “Науково-дослідницька діяльність у галузі технологічної освіти” особливого значення набуває визначення та розуміння ключових понять, які структурують навчальний процес. Важливо зосередитися на таких понят-

тях, як “діяльність”, “дослідницька діяльність”, “дослідницьке навчання”, “дослідницька технологія навчання”, “дослідницькі уміння”, та “профільне навчання”.

Процес дослідницької діяльності починається з формулювання цілей, визначення завдань, планування та виконання конкретних дій, що включає використання відповідних інструментів і методик. Важливим є постійний аналіз та коригування процесу з метою досягнення поставлених цілей. Це сприяє не тільки засвоєнню предметних знань, але й формуванню особистісних якостей та професійних компетенцій.

Сучасний освітній процес виходить за рамки традиційної дидактики, орієнтованої на засвоєння студентами знань та вмінь, підкреслюючи необхідність розвитку ширшого спектру діяльності, що включає мотиваційні, оцінні й інші аспекти навчання. Дослідницька діяльність у цьому контексті виокремлюється унікальністю та творчим потенціалом, оскільки спрямована на систематичне здобуття нових знань через стандартизовані методи, такі як експерименти та спостереження.

Визначення “дослідження” як процесу, що передбачає відновлення певного порядку речей на основі індиректних даних, підкреслює важливість розвитку аналітичних навичок, спостережливості та уваги, відрізняючи цей тип діяльності від проєктного мислення, де завдання полягає у розв’язанні конкретних практичних завдань на основі заданих умов [3; 9]. Такий підхід, що включає органічну інтеграцію дослідницької діяльності у навчальний процес, є ключовим для підготовки студентів до ефективної роботи в умовах сучасного динамічного і технологічного середовища.

У сучасних умовах інформаційного суспільства дослідницька діяльність, яка традиційно асоціювалася з науковою сферою, виходить за рамки академічного світу та стає широко доступною і затребуваною в різноманітних секторах освіти та культури. Цей процес відображає глибоко вкорінене в людській природі прагнення до пізнання. Однак сучасні медіа та культурні практики сприяють розвитку так званого “кліпового мислення”, де переважає споживання обмежених і спрощених інформаційних блоків. Це може призводити до зниження здатності до глибокого аналітичного мислення та критичної оцінки інформації [2].

У контексті освітньої діяльності, наприклад, у шкільній програмі з літератури, спостерігається тенденція до спрощення навчального матеріалу шляхом використання “готових домашніх завдань”, які пропонують учням стислі перекази та готові відповіді, обмежуючи таким чином розвиток їхніх аналітичних і критичних навичок. Це ставить під загрозу цілісність освітнього процесу, орієнтованого на формування глибоких знань та умінь.

З огляду на зростаючу потребу в інноваціях і адаптації до швидких змін, назріла критична необхідність у проєктуванні нових методів інтеграції дослідницької діяльності у сферу освіти. Це включає розробку та впровадження дослідницьких освітніх технологій, які можуть забезпечити студентам необхідні навички для активного й творчого освоєння знань. Подібні ініціативи мають на меті таке конструювання навчальних процесів, при якому вони сприяли б формуванню здатності до самостійного дослідження, аналізу та синтезу, а також розвитку нових інноваційних мереж, які б втілювали ці принципи в реальній освітній практиці [7].

Такі зміни в методичному забезпеченні дисципліни “Науково-дослідницька діяльність у галузі технологічної освіти” відкриють нові перспективи для розвитку компетентностей, необхідних у сучасному динамічному світі.

У контексті розробки навчально-методичного забезпечення для дисципліни “Науково-дослідницька діяльність у галузі технологічної освіти”, значна увага відводиться формуванню готовності студентів до науково-дослідницької діяльності. Основними складовими цієї готовності є знання мети, видів, завдань та методології наукових досліджень, які утворюють змістовий компонент готовності. Виявлено, що студенти, які пройшли курси з “Методології наукового дослідження” або суміжних дисциплін, мають значно вищий рівень підготовки у цій сфері порівняно з тими, хто не вивчав подібні дисципліни.

Крім того, у структурі готовності до науково-дослідницької діяльності існує процесуальний компонент, який включає навички визначення актуальності дослідницької теми, формулювання предмету, мети і завдань дослідження, висунення гіпотези, планування дослідницьких завдань та методик експерименту. Також до процесуального компонента належить здатність проводити експерименти, діагностувати процеси та результати, обробляти отримані дані й адекватно презентувати висновки.

Ефективність навчального процесу в означеній дисципліні безпосередньо залежить від інтеграції цих компонентів в навчальну програму, що дозволяє студентам не тільки засвоювати теоретичні основи, але й активно розвивати практичні навички, необхідні для успішного проведення наукових досліджень. Отже, систематичний та комплексний підхід до викладання дисципліни “Науково-дослідницька діяльність” є ключем до формування професійно компетентного фахівця, здатного ефективно функціонувати у галузі технологічної освіти.

У сучасному академічному світі ера дослідників-одинаків відійшла у минуле, змінивши парадигму на користь колаборативних наукових дослі-

джень, які передбачають активне спілкування та взаємодію між різними учасниками процесу: від студентів до наукових керівників та дослідників з різних установ. Ця тенденція спонукає до переосмислення навчально-методичного забезпечення для дисципліни “Науково-дослідницька діяльність у галузі технологічної освіти”, акцентуючи на важливості готовності студентів до наукової діяльності, яка охоплює як комунікативні, так і інформаційні аспекти.

Розуміння готовності до науково-дослідницької діяльності включає освоєння методології наукових досліджень, що виявляється у стійкому бажанні студентів якісно та систематично проводити наукові дослідження, враховуючи актуальність теми, формулювання мети і завдань, а також розробку та виконання методичних підходів. Важливим аспектом є також здатність до критичного мислення, яка дає змогу аналізувати інформацію й обґрунтовувати наукові підходи відповідно до заданих цілей та сучасних вимог.

Готовність до науково-дослідницької діяльності трансформується у комплексну особистісну характеристику, що об’єднує мотиваційний, комунікативний та інформаційний компоненти. Це вимагає не лише знань методології і предметного контенту відповідної дисципліни, але й активної участі в науковому співтоваристві, здатності планувати та виконувати дослідження, які відповідають високим науковим стандартам. Отже, готовність студентів до науково-дослідницької діяльності стає ключовим елементом в їх професійному формуванні та подальшій кар’єрі, відображаючи не тільки академічні досягнення, але й ціннісне ставлення до наукової праці [5].

У контексті розробки навчально-методичного забезпечення для дисципліни “Науково-дослідницька діяльність у галузі технологічної освіти”, важливо враховувати засади та методики, які б забезпечували глибоке розуміння й ефективне впровадження наукових досліджень у вищій освіті. Ця дисципліна націлена на ознайомлення студентів з різними методологічними підходами до наукового дослідження, а також на формування умінь і навичок, необхідних для виконання наукових проєктів, які включають планування, проведення експериментів, аналіз даних і підготовку звітів.

Мета викладання цієї дисципліни полягає у тому, щоб студенти не тільки засвоювали теоретичні знання, але й активно розвивали власні дослідницькі здібності. На лекціях і практичних заняттях їм пропонуються завдання, які стимулюють їхню здатність критично оцінювати наукові теорії, використовувати сучасні дослідницькі техніки та методи, а також ефективно спілкуватися як з науковими колегами, так і з широкою публікою.

У процесі навчання велика увага надається розвитку комунікативних навичок, які є необхідними для обговорення та захисту наукових ідей, а також взаємодії з різними культурними і професійними групами. Підготовка до науково-дослідницької діяльності також включає освоєння етичних та правових аспектів наукової роботи, що забезпечує високий стандарт проведення досліджень і взаємодії в науковому співтоваристві.

Отже, дисципліна “Науково-дослідницька діяльність у галузі технологічної освіти” має за мету підготовку добре освічених, відповідальних і професійно компетентних дослідників, які будуть спроможні внести вагомий вклад у розвиток технологічної освіти та науки загалом.

Розробка навчально-методичного забезпечення для дисципліни “Науково-дослідницька діяльність у галузі технологічної освіти” вимагає всебічного підходу до формування комплексу знань і навичок у студентів, що дозволить їм ефективно займатися науковими дослідженнями. Основними завданнями цієї дисципліни є не тільки ознайомлення з історичними та структурними аспектами системи вищої освіти в Україні, але й глибоке занурення у педагогічні та психологічні основи навчання.

Студентам пропонується вивчити сучасні методи та технології, які використовуються у навчанні і науково-дослідницькій роботі, включно з методами організації самостійної та індивідуальної роботи. Важливою частиною навчального процесу є підготовка до розв’язання комунікативних завдань і управління самоосвітою та науково-дослідницькою діяльністю.

Після завершення курсу студенти повинні демонструвати знання психолого-дидактичних основ навчального процесу, вміння планувати та проводити заняття відповідно до сучасних вимог вищої освіти, а також володіння методами активізації пізнавальної діяльності. Також повинні навчитися ефективно використовувати різноманітні педагогічні й інформаційні технології, що сприятимуть їх саморозвитку та самовдосконаленню, а також забезпечувати здатність критично оцінювати і впроваджувати інновації в науковому дослідженні і навчальному процесі.

Науково-дослідницька діяльність у галузі технологічної освіти становить комплексну інтеграцію теоретичних знань та практичних навичок, спрямованих на розвиток і впровадження інноваційних технологічних рішень у навчальний процес. Ця діяльність вимагає глибокого розуміння як основних технологічних принципів, так і педагогічних методик їх застосування у сфері освіти. Основна специфіка полягає у необхідності постійного оновлення знань та умінь відповідно до швидкозмінних технологічних трендів, що вимагає від науковців здатності до швидкого навчання і адаптації.

Ключовим аспектом науково-дослідницької

діяльності в технологічній освіті є розробка нових навчальних інструментів та методів, які можуть ефективно інтегрувати технологічні інновації в освітній процес. Це включає в себе все – від створення інтерактивних цифрових платформ до розробки віртуальних і доповнених реальностей для імітації інженерних та дизайнерських процесів. Важливим є також вивчення того, як ці технології можуть бути адаптовані для різних груп учнів, з урахуванням їх специфічних освітніх потреб.

Наукові дослідження в цій області також фокусуються на аналізі ефективності технологічних інновацій в освіті. Це передбачає критичний огляд уже вироблених підходів та вивчення нових методів оцінювання, які можуть визначити, наскільки ефективно технології допомагають студентам у засвоєнні складних технічних та теоретичних концептів. Велике значення має розробка методик, які допомагають виявляти і коригувати можливі недоліки у використанні технологічних засобів навчання.

Отже, науково-дослідницька діяльність у галузі технологічної освіти вимагає від науковців високого рівня технічної компетенції, педагогічної майстерності та інноваційного мислення, що дозволяє розробляти і впроваджувати передові освітні технології, які здатні задовольнити сучасні вимоги та потреби в галузі технологічної освіти.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Розробка навчально-методичного забезпечення для дисципліни “Науково-дослідницька діяльність у галузі технологічної освіти” має забезпечити студентам основи для ефективного виконання наукових досліджень, які сприятимуть технологічному розвитку освітніх процесів. Серед основних завдань цієї дисципліни є формування у студентів здатності до критичного мислення, розуміння методологічних основ наукових досліджень, вміння застосовувати технологічні інструменти та педагогічні інновації для розв'язання конкретних освітніх проблем.

У підсумку, важливою є не тільки підготовка кваліфікованих фахівців, здатних проводити науково-дослідницьку роботу на високому рівні, а й розробка таких навчальних програм, які б зорієнтували студентів на неперервний саморозвиток і адаптацію до змінних умов сучасного технологічного середовища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білик Н., Михайлик Л. Орієнтація учнів профільних класів на наукову діяльність. *Директор школи*. 2006. № 23–24. С. 29–35.

2. Вержиховська О.М., Гурський В.А., Плахтій М.П. Науково-дослідна діяльність в галузі освіти : навчально-методичний посібник. Вид. 2-е, доповнене і перероблене / за ред. П.Д. Плахтія. Кам’янець-Подільський : МЕДОБОРИ ПП, 2015. 137 с.

3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.

4. Дубасенюк О.А., Вознюк О.В. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 114 с.

5. Колінець Г.Г. Формування дослідницьких здібностей у старшокласників. *Обдарована дитина*. 1999. № 5. С. 29–39.

6. Концепція та методологія реалізації науково-дослідницької діяльності суб’єктів навчально-виховного процесу університетів : монографія / авт.: О.І. Бульвінська, Н.О. Дівінська, Н.О. Дяченко, О.В. Жабенко, І.О. Линьова, Ю.А. Скиба, Г.П. Чорнойван, О.Г. Ярошенко ; за ред. О.Г. Ярошенко. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2016. 178 с.

7. Мороз П.В. Дослідницька діяльність учнів в процесі навчання історії України : методичний посібник. Київ : Педагогічна думка, 2012. 128 с.

8. Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання : збірник матеріалів XIV звітної Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 7 травня 2020 р.) / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України ; за заг. ред. В.О. Радкевич. Київ : ІПТО НАПН України, 2020. 434 с.

9. Педагогічний словник / за ред. дійсн. члена АПН України М.Д. Ярмаченка. Київ : Пед. думка, 2001. 516 с.

10. Шумицька Г.В., Альбрех А.Ю. Методологічні аспекти науково-дослідницької роботи учнів у школах нового типу. *Освіта Закарпаття*. 2005. Вип. 2. С. 69–72.

REFERENCES

1. Bilyk, N. & Mykhailyk, L. (2006). Oriientatsiia uchniv profilnykh klasiv na naukovu diialnist [Orientation of students of specialized classes to scientific activity]. *School Director.* No. 23–24. pp. 29–35. [in Ukrainian].

2. Verzhykhovska, O.M., Hurskyi, V.A. & Plakhtii, M.P. (2015). Naukovo-doslidna diialnist v haluzi osvity [Research activities in the field of education]. Educational and methodological manual. Kind. 2nd, supplemented and revised / (Ed.). P.D. Plakhtii. Kamianets-Podilskyi, 137 p. [in Ukrainian].

3. Honcharenko, S. (1997). Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk [Ukrainian pedagogical dictionary]. Kyiv, 376 p. [in Ukrainian].

4. Dubaseniuk, O.A. & Vozniuk, O.V. (2011). Kontseptualni pidkhody do profesiino-pedahohichnoi pidhotovky suchasnoho pedahoha [Conceptual approaches to the professional and pedagogical training of a modern teacher]. Zhytomyr, 114 p. [in Ukrainian].

5. Kolinets, H.H. (1999). Formuvannia doslidnytskykh zdibnostei u starshoklasnykiv [Formation of research abilities in high school students]. *A gifted child.* No. 5. pp. 29–39. [in Ukrainian].

6. Kontseptsiia ta metodolohiia realizatsii naukovo-doslidnytskoi diialnosti subiektiv navchalno-vykhovnoho protsesu universytetiv [The concept and methodology of the implementation of scientific and research activities of subjects of the educational and educational process of universities]. *Monograph.* O.I. Bulvinska, N.O. Divinska, N.O. Diachenko, O.V. Zhabenko, I.O. Lynova, Yu.A. Skyba, H.P. Chornoivan, O.H. Yaroshenko ; (Ed.). O.H. Yaroshenko. Kyiv, 2016. 178 p. [in Ukrainian].

7. Moroz, P.V. (2012). Doslidnytska diialnist uchniv v protsesi navchannia istorii Ukrainy: metodychnyi posibnyk

[Research activities of students in the process of learning the history of Ukraine: methodical guide]. Kyiv, 128 p. [in Ukrainian].

8. Naukovo-metodychne zabezpechennia profesiinoi osvity i navchannia: zbirnyk materialiv XIV zvitnoi Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Scientific and methodological support of professional education and training: a collection of materials of the XIV reporting All-Ukrainian scientific and practical conference]. Kyiv, May 7, 2020) / Institute of Vocational and Technical Education of the National Academy of Sciences of Ukraine. (Ed.). V.O. Radkevych. Kyiv, 2020. 434 p. [in Ukrainian].

9. Pedahohichnyi slovnyk [Pedagogical dictionary]. (Ed.). M.D. Yarmachenko. Kyiv, 2001. 516 p. [in Ukrainian].

10. Shumytska, H.V. & Albrekht, A.Yu. (2005). Metodolohichni aspekty naukovo-doslidnytskoi roboty uchniv u shkolakh novoho typu [Methodological aspects of scientific research work of students in new type schools]. *Education of Transcarpathia.*Vol. 2. pp. 69–72. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 09.07.2024

UDC 373.2.091.3
DOI: https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.308668

Sharafat Bakhishova, *Doctor of Sciences (Pedagogy), Associate Professor of the Pedagogy of Preschool Education Department, Azerbaijan State Pedagogical University, Baku, Azerbaijan*

NEW APPROACHES TO THE CONTENT OF PRESCHOOL EDUCATION

The 21st century is characterized by innovations in all areas of human activity. Education is one of the most necessary components of society and forms the basis of development as an important social event. In Azerbaijan, which is on the path of democratic progress, education is treated at this level. Today, it is observed that education is approached from different positions in the literature. It is explained as result, process, system and value. Education is understood as a process of purposeful training and upbringing of personality in the interests of society and the state. Preschool education, which is the first stage of the general education system, is constantly changing, improving, renewing, fulfilling the most important social order of society.

The main purpose *of writing the article is to determine the priorities of preschool education, to propose innovations that can be applied in this direction, and to evaluate the traditional mechanisms used.*

The scientific novelty of the research work. *Important features of personality-oriented education, aimed at the development of a person as a whole personality, distinguish it from traditional education. These find their expression in the paradigms of the modern education system. From this point of view, in order to meet the requirements of the preschool education field of modern society, it is important to implement measures aimed at the comprehensive development of children, the education of parents, and the formation of the competence of educators and other pedagogical personnel.*

Keywords: *education; preschool; content; main paradigms.*

Ref. 8.

Шарафат Бахишова, *доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та дошкільної освіти Азербайджанського державного педагогічного університету, Баку, Азербайджан*

НОВІ ПІДХОДИ ДО ЗМІСТУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

XXI ст.. характеризується інноваціями в усіх сферах людської діяльності. Освіта є однією з найнеобхідніших складових життя суспільства і основою розвитку як важливої соціальної події. В Азербайджані, який йде шляхом демократичного прогресу, освіта ставиться на такому рівні. Сьогодні в літературі спостерігається підхід до освіти з різних позицій. Він пояснюється як результат, процес, система та значення. Під освітою розуміють процес цілеспрямованого навчання і виховання особистості в інтересах суспільства і держави. Дошкільна освіта, яка є першим ступенем загальноосвітньої системи, постійно змінюється, удосконалюється, оновлюється, виконує найважливіше соціальне замовлення суспільства.

Основна мета *написання статті – визначити пріоритети розвитку дошкільної освіти, запропонувати інновації, які можна застосувати в цьому напрямі, та оцінити використані традиційні механізми.*

Наукова новизна наукової роботи. *Від традиційної освіти особистісно-орієнтоване навчання відрізняють важливі особливості, спрямовані на розвиток людини як цілісної особистості. Вони знаходять вираження у парадигмах сучасної системи освіти. З цієї точки зору для відповідності вимогам дошкільної освітньої галузі сучасного суспільства важливо здійснювати заходи, спрямовані на всебічний розвиток дітей, виховання батьків, формування компетентності вихователів і педагогів.*

Ключові слова*: освіта; дошкільний заклад; зміст; основні парадигми.*

© Sh. Bakhishova, 2024